RETTENS DOM (Fjerde Afdeling)
15. marts 1995 *

I sag T-514/93,

Cobrecaf SA, Concarneau (Frankrig),

Pêche et Froid SA, Boulogne-sur-Mer (Frankrig),

Klipper investissements SARL, Concarneau,

ved advokat Béatrice Ghelber, Paris, og med valgt adresse i Luxembourg hos advokat Nico Schaeffer, 12, avenue de la Porte Neuve,

sagsøgere,

mod

Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber ved Gérard Rozet, Kommissionens Juridiske Tjeneste, som befuldmægtiget, og med valgt adresse i Luxembourg hos Georgios Kremlis, Kommissionens Juridiske Tjeneste, Wagner-Centret, Kirchberg,

sagsøgt,

* Processprog: fransk.

hvori der er nedlagt påstand dels om annullation af Kommissionens skrivelse af 2. juni 1993, hvorved denne afviste at udbetale sagsøgerne resten af en fællesskabsstøtte til bygning af et fiskerfartøj, dels om, at Kommissionen i medfør af EØF-traktatens artikel 215, stk. 2, tilpligtes at erstatte det tab, sagsøgerne hævder at have lidt,

har

DE EUROPÆISKE FÆLLESSKABERS RET I FØRSTE INSTANS
(Fjerde Afdeling)

sammensat af afdelingsformanden, K. Lenaerts, og dommerne R. Schintgen og R. García-Valdecasas,

justitssekretær: H. Jung,

på grundlag af den skriftlige forhandling og efter mundtlig forhandling den 1. december 1994,

afsagt følgende

Dom

Retlig baggrund

1 Rådets forordning (EØF) nr. 4028/86 af 18. december 1986 om fællesskabsforanstaltninger til forbedring og tilpasning af fiskeri- og akvakulturstrukturerne (EFT

L 376, s. 7, herefter benævnt »forordning nr. 4028/86«) regulerer Fællesskabets strukturpolitik med hensyn til fiskeriet og har til formål at muliggøre fornyelse og modernisering af fiskerflåderne.

2 Forordningens artikel 1 bestemmer, at for at lette strukturudviklingen i fiskerisektoren inden for rammerne af retningslinjerne for den fælles fiskeripolitik kan Kommissionen på de i forordningen fastsatte betingelser yde finansiel fællesskabsstøtte til omstrukturering, fornyelse og modernisering af fiskerflåden.

3 I henhold til forordningens artikel 6, stk. 1, kan Kommissionen yde finansiel fællesskabsstøtte til offentlige, halvoffentlige eller private projekter for realinvesteringer i køb eller bygning af nye fiskerfartøjer.

Faktiske omstændigheder og retsforhandlinger

4 Sagsøgerne, Cobrecaf SA, Pêche et Froid SA og Klipper investissements SARL, udgør en af de fem driftsenheder i den franske tunfiskerflåde og repræsenterer med fjorten tunfiskerfartøjer i drift ca. halvdelen af fangstkapaciteten i Frankrig. I 1989 bestilte fire selskaber, herunder de tre sagsøgere, i fællesskab to tunfiskerfartøjer med henblik på at forny deres flåde ved at sælge deres tre ældste tunfiskerfartøjer uden for Fællesskabet.

5 Sagsøgeren, Cobrecaf, indgav således den 5. oktober 1989 en ansøgning om finansiel fællesskabsstøtte i henhold til forordning nr. 4028/86 med henblik på bygningen af to fiskerfartøjer, herunder fartøjet »Gueotec«. Ansøgningen var også under-

skrevet af de to andre sagsøgere. Den påtænkte investering omfattede udgifter på i alt 91 500 000 FF, hvoraf 25%, dvs. 22 875 000 FF, skulle finansieres ved fællesskabsstøtte. Den franske tilsynsmyndighed, direction des pêches maritimes du secrétariat d'État à la Mer (direktoratet for havfiskeri) (herefter benævnt »det franske direktorat for havfiskeri«), indstillede ansøgningen til godkendelse og fremsendte den til Kommissionen. Den 31. oktober 1989 blev ansøgningen registreret i Kommissionens Generaldirektorat for Fiskeri (GD XIV) under nr. F/0028/90/01.

6 Den 26. februar 1990 anmodede Kommissionen det franske direktorat for havfiskeri om yderligere oplysninger.

7 Den 9. marts 1990 fremsendte direktoratet til Kommissionen et tilbud udarbejdet den 6. marts 1990 af Bréheret, Leroux og Lotz-værftet.

8 Ved beslutning af 20. december 1990 ydede Kommissionen det pågældende investeringsprojekt en finansiel fællesskabsstøtte på 25% af de samlede, tilskudsberettigede udgifter. Kommissionen fandt, at der fra den samlede investering (91 500 000 FF) måtte trækkes 14 170 000 FF, svarende til ikke-tilskudsberettigede udgifter, nemlig 6 750 000 FF, som vedrørte køb af garn, hvor udgifterne oversteg 10% af den samlede investering og ikke nærmere specificerede tilbud, samt 7 600 000 FF, som vedrørte ikke nærmere specificeret materiel. Kommissionen fastsatte herefter den finansielle fællesskabsstøtte til 19 332 500 FF.

9 Ved skrivelse af 1. februar 1991 gjorde det franske direktorat for havfiskeri GD XIV opmærksom på, at der i bilag C i akterne var angivet et beløb på 3 500 000 FF, som vedrørte køb af garn, dvs. 3% af den samlede investering, og at der i bilaget ikke var omtalt et beløb på 7 600 000 FF. Direktoratet anmodede herefter GD XIV

om at oplyse, hvad de to beløb, der ifølge Kommissionen ikke var tilskudsberettigede, dækkede, samt begrundelsen for, at Kommissionen ikke havde fundet dem tilskudsberettigede.

10 Den 25. februar 1991 meddelte direktøren for den franske brancheorganisation til fremme af tunfiskeri (herefter benævnt »Siditho«) sagsøgeren Cobrecaf, at lederen af den administrative enhed »fiskerflåder« i Direktoratet »Strukturer« i GD XIV under et møde havde oplyst ham om, at en redaktionel fejl var baggrunden for, at Kommissionen havde afvist at anerkende de 3 500 000 FF, der vedrørte udgifter til garn, som tilskudsberettigede, og at skrivefejlen ville blive berigtiget.

11 Den 31. maj 1991 anmodede det franske direktorat for havfiskeri GD XIV om at tage sagen op til fornyet overvejelse på grundlag af et dokument, der var udarbejdet den 23. april 1991 af Bréheret, Leroux og Lotz-værftet, og som indeholdt nærmere oplysninger om bygningen og indretningen af tunfiskerfartøjet samt udgifterne hertil.

12 Den 31. juli 1991 meddelte det franske direktorat for havfiskeri GD XIV, at tunfiskerfartøjet »Gueotec« ikke som oprindelig planlagt ville træde i stedet for fartøjerne C. Colomb og F. de Magellan, men for fartøjerne C. Colomb og Glenan.

13 Den 10. januar 1992 fremsendte GD XIV 19 332 500 FF til sagsøgeren Cobrecaf, som anerkendte modtagelsen af beløbet den 17. januar 1992 og samtidig anmodede om få udbetalt resten af den forventede finansielle fællesskabsstøtte, dvs. 3 542 500 FF.

14 Den 30. april 1992 vedtog Kommissionen en beslutning om ændring af beslutningen af 20. december 1990. Beslutningen meddeltes Cobrecaf den 5. maj 1992, jf. traktatens artikel 191. I beslutningen var der for det første taget hensyn til, at far-

tøjerne C. Colomb og Glenan trådte i stedet for fartøjerne C. Colomb og F. de Magellan, og for det andet til, at de tilskudsberettigede udgifter nu også omfattede ovennævnte beløb på 6 570 000 FF. I beslutningen var den finansielle fællesskabsstøtte herefter fastsat til 20 975 000 FF.

15 Ved skrivelse af 20. maj 1992 anerkendte sagsøgeren Cobrecaf modtagelsen af beslutningen af 30. april 1992. Selskabet meddelte endvidere, at det tog den delvise berigtigelse af den fejl, der var begået ved beregningen af den finansielle fællesskabsstøtte, til efterretning, men anmodede Kommissionen om, at den i form af endnu en berigtigelse udbetalte selskabet resten af støttebeløbet, svarende til den investering, det havde fremlagt dokumentation for.

16 Den 12. juni 1992 fremsendte Kommissionen 1 642 000 FF til Cobrecaf, svarende til den finansielle fællesskabsstøttes andel af de 6 570 000 FF, der i medfør af beslutningen af 30. april 1992 indgik i de tilskudsberettigede udgifter.

17 Ved skrivelse af 21. december 1992 gjorde det franske direktorat for havfiskeri GD XIV opmærksom på, at der i beslutningen af 30. april 1992 ikke var taget hensyn til beløbet på 7 600 000 FF ved fastsættelsen af de tilskudsberettigede udgifter og den finansielle fællesskabsstøtte, hvilket havde medført betydelige vanskeligheder for Cobrecaf. Direktoratet anmodede følgelig GD XIV om at meddele det Kommissionens endelige beslutning.

18 Ved skrivelse af 6. april 1993 rettede Cobrecaf på ny henvendelse til GD XIV, idet selskabet henviste til angivelige mundtlige tilsagn over for selskabet om, at den finansielle fællesskabsstøtte ville blive berigtiget efterfølgende.

19 Ved skrivelse af 2. juni 1993 meddelte GD XIV det franske direktorat for havfiskeri, at som sagen forelå oplyst, også henset til de yderligere oplysninger, Generaldirektoratet havde anmodet om og modtaget, måtte man fastholde beslutningen af 30. april 1992.

20 Den 9. juni 1993 fremsendte det franske direktorat for havfiskeri Kommissionens skrivelse af 2. juni 1993 til Cobrecaf.

21 Ved stævning indleveret til Rettens Justitskontor den 16. september 1993 anlagde sagsøgerne herefter den foreliggende sag.

22 Ved beslutning af 7. juli 1994 henviste Retten efter at have hørt parterne sagen til en afdeling bestående af tre dommere.

23 På grundlag af den refererende dommers rapport har Retten besluttet at indlede den mundtlige forhandling uden forudgående bevisoptagelse. Retten har dog stillet Kommissionen et spørgsmål, som er blevet besvaret ved skrivelse af 18. november 1994.

24 Parterne har afgivet mundtlige indlæg og besvaret spørgsmål fra Retten i retsmødet den 1. december 1994.

Parternes påstande

25 I stævningen har sagsøgerne nedlagt følgende påstande:

1) Den anfægtede beslutning annulleres, med de hermed forbundne retsfølger (dvs. udbetaling til sagsøgerne af de resterende 1 900 000 FF).

2) Det Europæiske Økonomiske Fællesskab tilpligtes at betale 825 438 FF i erstatning til det rederifællesskab, der ejer »Gueotec«, med renter fra ansøgningens indgivelse.

Subsidiært:

3) Det Europæiske Økonomiske Fællesskab tilpligtes at betale det sagsøgende rederi 1 900 000 FF, svarende til det resterende beløb ud over den støtte, der blev ydet ved beslutningen af 20. december 1990.

26 I replikken har sagsøgerne nedlagt følgende påstande:

Sagsøgte tilpligtes at betale sagens omkostninger samt 80 000 FF til dækning af advokatsalær.

27 Kommissionen har nedlagt følgende påstande:

1) Sagsøgernes påstand om annullation af Kommissionens beslutning af 2. juni 1993 afvises.

Subsidiært:

2) Kommissionen frifindes for sagsøgernes påstand om annullation af beslutningen.

3) Kommissionen frifindes for den af sagsøgerne principalt nedlagte påstand om erstatning for det tab, sagsøgerne hævder at have lidt.

4) Afvisning af, subsidiært frifindelse for den af sagsøgerne subsidiært nedlagte påstand om erstatning for det tab, sagsøgerne hævder at have lidt.

5) Sagsøgerne tilpligtes at betale sagens omkostninger.

Påstandene om annullation af beslutningen af 2. juni 1993

Sammenfatning af parternes argumentation

28 Kommissionen har nedlagt påstand om afvisning af sagsøgernes påstand om annullation af den omtvistede beslutning og har til støtte herfor først anført, at skrivelsen af 2. juni 1993, som påstås annulleret, ikke er en akt, der kan være genstand for annullationssøgsmål i henhold til EØF-traktatens artikel 173 (nu EF-traktaten, herefter benævnt »traktaten«), idet beslutningen blot er en bekræftelse af indholdet af den formelle beslutning, Kommissionen vedtog den 30. april 1992 efter høring af Den Stående Strukturkomité for Fiskeri. Kun sidstnævnte beslutning har affødt bindende retsvirkninger, som kan berøre sagsøgerens interesser, idet Kommissionen herved indtog sit endelige standpunkt efter ændringerne af den oprindelige beslutning af 20. december 1990.

29 Skrivelsen af 2. juni 1993 er ifølge Kommissionen ikke en ny beslutning, der er vedtaget efter en fornyet vurdering af forholdene på grundlag af yderligere oplysninger, som Kommissionen har anmodet om og modtaget efter den 30. april 1992. Den eneste anmodning om oplysninger, som har været rettet til sagsøgerne, er anmodningen af 26. februar 1990, som det franske direktorat for havfiskeri besvarede den 9. marts 1990, og de eneste yderligere oplysninger, sagsøgerne afgav den 31. maj 1991, vedrørte enkeltheder i forbindelse med udgifterne til ikke nærmere specificeret materiel. Disse omstændigheder havde Kommissionen imidlertid allerede taget hensyn til, da den vedtog beslutningen af 30. april 1992.

30 Kommissionen har endvidere anført, at selv om skrivelsen af 2. juni 1991 måtte antages at være en beslutning, der kan være genstand for et annullationssøgsmål, må søgsmålet af 16. september 1993 under alle omstændigheder afvises, idet det er anlagt for sent.

31 Kommissionen er endvidere ikke enig i, at skrivelsen af 20. maj 1992 fra det franske direktorat for havfiskeri kan betragtes som et søgsmål, der er indbragt for en institution, der ikke har kompetence, men alligevel må admitteres på grund af en undskyldelig fejl, der er sket på grund af Kommissionens egen adfærd. Kommissionen har endvidere bestridt de mundtlige tilsagn, enkelte af dens tjenestemænd hævdes at have givet, således som de er fremstillet i det franske direktorat for havfiskeris skrivelse af 7. januar 1994 til Cobrecaf. Under alle omstændigheder kan en normalt påpasselig erhvervsdrivende og så meget desto mere en medlemsstats myndigheder ikke være uvidende om, at mundtlige tilsagn fra en tjenestemand ikke kan foregribe institutionens stillingtagen og end mindre være bindende for den.

32 Sagsøgerne har bestridt, at skrivelsen af 2. juni 1993 blot er en bekræftelse af beslutningen af 30. april 1992. Det hedder således i skrivelsen, at »efter at have anmodet om og modtaget yderligere oplysninger fra det franske direktorat for havfiskeri« har Kommissionen villet lade beslutningen af 2. juni 1993 træde i stedet for beslutningen af 30. april 1992. I øvrigt kan den blotte omstændighed, at beslutnin-

gen opretholder en tidligere beslutning, ikke bevirke, at beslutningen af 2. juni 1993 ikke fortsat har karakter af en anfægtelig retsakt (jf. Domstolens dom af 16.12.1987, sag 206/85, Beiten mod Kommissionen, Sml. s. 5301, præmis 8, og Rettens dom af 11.2.1992, sag T-16/90, Panagiotopoulou mod Parlamentet, Sml. II, s. 89, præmis 20).

33 Sagsøgerne har anført, at for så vidt som Kommissionen i beslutningen af 30. april 1992 allerede havde berigtiget en regnefejl vedrørende udgifterne til garn, måtte sagsøgerne gå ud fra, at når de gav Kommissionen yderligere oplysninger, ville Kommissionen gennemgå hele sagen på ny og også ændre beslutningen af 30. april 1992. Sagsøgerne har nærmere anført, at tjenestemænd fra Kommissionen ved flere lejligheder bekræftede, at der ville blive vedtaget en ny beslutning med henblik på at berigtige den fejl, der var begået i forbindelse med det beløb 7 600 000 FF, som Kommissionen ikke havde anset for tilskudsberettiget, idet beløbet ikke var nærmere specificeret. Ved ovennævnte skrivelse af 7. januar 1994 til sagsøgeren Cobrecaf bekræftede det franske direktorat for havfiskeri, at alle udgifterne til projektet ville blive taget i betragtning ved beregningen af den finansielle fællesskabsstøtte.

34 Med hensyn til Kommissionens anbringende om, at sagen er anlagt for sent, for så vidt som den er anlagt til prøvelse af skrivelsen af 2. juni 1993, har sagsøgerne anført, at de først modtog skrivelsen omkring den 20. juli 1993, og har understreget, at Kommissionen ikke har fremført beviser med hensyn til datoen for modtagelsen af skrivelsen.

35 Subsidiært har sagsøgerne endelig bemærket, at selv om det antages, at Kommissionens skrivelse af 2. juni 1993 kun er en bekræftelse af beslutningen af 30. april 1992, må skrivelsen af 20. maj 1992 til Kommissionen betragtes som et søgsmål til prøvelse af beslutningen af 30. april 1992, som er indbragt for en inkompetent institution, og som må admitteres. Det er således på grund af en undskyldelig vildfarelse, fremkaldt ved Kommissionens adfærd, at sagsøgerne stilede skrivelsen af 20.

maj 1992 til Kommissionen i stedet for at anlægge et i formen korrekt søgsmål til prøvelse af beslutningen af 30. april 1992. Tjenestemænd i Kommissionens Juridiske Tjeneste havde mundtligt forsikret sagsøgerne om, at Kommissionen ville tage beslutningen af 30. april 1992 op til fornyet overvejelse, og at den ville yde hele den ansøgte støtte, og tilvejebragte herved en vildfarelse hos en retsundergiven, som er i god tro, og som har udvist den agtpågivenhed, der kan kræves af en normalt påpasselig erhvervsdrivende (jf. Rettens dom af 16.3.1993, forenede sager T-33/89 og T-74/89, Blackman mod Parlamentet, Sml. II, s. 249, præmis 32-36).

Rettens bemærkninger

36 Indledningsvis bemærkes, at Kommissionen ikke findes at have fremlagt bevis for, at sagsøgerne har haft kendskab til skrivelsen af 2. juni 1993 før den 10. juli 1993. Anbringendet om, at for så vidt som annullationssøgsmålet er anlagt til prøvelse af nævnte skrivelse, er det anlagt for sent, må således forkastes.

37 Det må endvidere fastslås, at både beslutningen af 20. december 1990 og beslutningen af 30. april 1992 er meddelt sagsøgerne i overensstemmelse med traktatens artikel 191, stk. 3.

38 Som adressater for ovennævnte beslutninger kunne sagsøgerne derfor ikke være uvidende om, at de i traktatens artikel 173 fastsatte frister var begyndt at løbe.

39 Som begrundelse for ikke at have anlagt sag til prøvelse af de nævnte beslutninger har sagsøgerne anført dels, at Kommissionen allerede tidligere havde berigtiget en regnefejl, som den i den oprindelige beslutning havde begået i forbindelse med udgifterne til garn, dels, at tjenestemænd fra Kommissionen mundtligt havde forsikret sagsøgerne om, at resten af den ansøgte støtte ville blive udbetalt. Sagsøgerne

har anført, at de har været ofre for en undskyldelig vildfarelse som følge af Kommissionens adfærd og har til støtte herfor henvist til en skrivelse, som det franske direktorat for havfiskeri tilstillede dem den 7. januar 1994, og hvori den fuldmægtig i direktoratet for havfiskeri, der behandlede sagen, som svar på en forespørgsel fra Cobrecaf bekræftede, »at de tjenestemænd i Kommissionen, som behandlede sagen, ved flere lejligheder mundtligt havde bekræftet, at de samlede udgifter, dvs. 91 500 000 FF, ville blive taget i betragtning«.

40 Hertil bemærkes, at med hensyn til søgsmålsfrister, der ifølge fast praksis hverken er undergivet Rettens eller parternes rådighed, men er ufravigelige regler, må begrebet undskyldelig vildfarelse fortolkes snævert og kan kun omfatte usædvanlige omstændigheder, hvor specielt den pågældende institution har udvist en adfærd, der enten i sig selv eller i afgørende omfang må antages at kunne medføre en vildfarelse hos en retsundergiven, som er i god tro, og som har udvist den agtpågivenhed, der kan kræves af en normalt påpasselig erhvervsdrivende (jf. Rettens dom i sagen Blackman mod Parlamentet, præmis 34).

41 Uden at der herved er taget stilling til bevisværdien af skrivelsen af 7. januar 1994, som er udarbejdet på sagsøgernes anmodning efter at Kommissionen havde indgivet svarskrift, bemærkes, at selv om der blev ført bevis for, at de heri omtalte mundtlige tilsagn faktisk var givet, kan de ikke — henset til de forpligtelser, der påhviler normalt påpasselige erhvervsdrivende — udgøre en usædvanlig omstændighed, som gør det undskyldeligt, at der ikke er anlagt sag til prøvelse af de beslutninger, Kommissionen vedtog den 20. december 1990 og den 30. april 1992. Intet var nemlig til hinder for, at sagsøgerne havde anlagt sag til prøvelse af beslutningen af 30. april 1992, idet Kommissionen ikke besvarede skrivelsen af 20. maj 1992, hvori sagsøgerne krævede resten af den ansøgte støtte udbetalt.

42 Sagsøgerne kunne således ikke være i tvivl om, at beslutningerne af 20. december 1990 og af 30. april 1992, hvori det støttebeløb, der var ydet dem, blev fastsat klart og utvetydigt, var endelige.

43 Ved skrivelser af 20. maj 1992, 21. december 1992 og 6. april 1993 anmodede sagsøgerne og det franske direktorat for havfiskeri Kommissionen om at tage beslutningerne op til fornyet overvejelse.

44 Det fremgår imidlertid af fast retspraksis, at såfremt en sagsøger lader den frist udløbe, der er fastsat for at anfægte en afgørelse, hvorved der utvetydigt fastsættes en foranstaltning, hvis retsvirkninger berører sagsøgerens interesser og er bindende for ham, kan sagsøgeren ikke bringe fristen til at løbe på ny ved at anmode institutionen om at tage beslutningen op til fornyet overvejelse eller ved at anlægge sag til prøvelse af den afvisning, som bekræfter en tidligere truffet beslutning (jf. Domstolens dom af 15.12.1988, forenede sager 166/86 og 220/86, Irish Cement mod Kommissionen, Sml. s. 6473, præmis 16, og af 25.5.1993, sag C-199/91, Foyer culturel du Sart-Tilman mod Kommissionen, Sml. I, s. 2667, præmis 23 og 24).

45 Det må herefter undersøges, om skrivelsen af 2. juni 1993, hvori Kommissionen afviste at tage sine tidligere beslutninger op til fornyet overvejelse, blot indeholder en bekræftelse af de tidligere trufne beslutninger, eller om der herved er sket en væsentlig ændring af sagsøgernes retsstilling i forhold til den, de havde i henhold til beslutningen af 30. april 1992, fordi der i skrivelsen er lagt en ny omstændighed til grund, som må antages at afføde bindende retsvirkninger, der kan berøre sagsøgernes interesser.

46 Skrivelsen af 2. juni 1993 har følgende ordlyd:

»Ved ovennævnte skrivelse [skrivelse nr. 2496 af 21.12.1992 fra vicedirektør Boyer, det franske direktorat for havfiskeri] har De udtrykt ønske om at blive gjort bekendt med Kommissionens endelige beslutning i sagen.

Som bekendt vedtog Kommissionen efter høring af Den Stående Strukturkomité beslutning K(92) 915 af 30. april 1992, som ændrede beslutningen af 20. december 1990 om fastsættelse af fællesskabsstøtten til bygningen af 'Gueotec'.

Ved den ændrede beslutning er der taget hensyn til, at det fartøj, der tages ud af fiskerivirksomhed, er blevet ændret, samt til, at udgifter til garn nu indgår i de tilskudsberettigede udgifter.

På baggrund af de oplysninger om de tilskudsberettigede udgifter, der forelå for Kommissionen, efter at den havde anmodet Dem om og modtaget yderligere oplysninger, må Kommissionen fastholde beslutningen af 30. april 1992.

(Høflighedsformular).«

47 Det må fastslås, at Kommissionen i skrivelsen klart og utvetydigt har tilkendegivet, at den fastholder beslutningen af 30. april 1992. Selv om der omtales yderligere oplysninger, som Kommissionen har anmodet om og modtaget af det franske direktorat for havfiskeri, fremgår det dog også af de i sagen fremlagte dokumenter, hvilket sagsøgerne som svar på et spørgsmål fra Retten indrømmede i retsmødet, at Kommissionen ikke skriftligt har anmodet om og sagsøgerne heller ikke skriftligt har afgivet oplysninger efter beslutningen af 30. april 1992.

48 I øvrigt bemærkes, at skrivelsen af 7. januar 1994, som er udfærdiget efter, at sagen er anlagt, heller ikke kan tjene som bevis for, at Kommissionen under uformelle og mundtlige kontakter skulle have anmodet om og modtaget nye oplysninger med henblik på at træffe afgørelse om restbeløbet i forbindelse med den ansøgte støtte.

49 Skrivelsen af 2. juni 1993 findes herefter ikke at indeholde nogen ny omstændighed, som kan medføre, at den må antages at være en ny beslutning i forhold til beslutningen af 30. april 1992.

50 For så vidt som der i sagen er nedlagt påstand om annullation af beslutningen af 2. juni 1993, må den derfor afvises.

Erstatningspåstanden

Sammenfatning af parternes argumentation

51 Sagsøgerne har principalt nedlagt påstand om, at Kommissionen i medfør af traktatens artikel 215, stk. 2, tilpligtes at betale 825 438 FF i erstatning for det tab, de hævder at have lidt som følge af, at Kommissionen har afhjulpet grove fejl for sent. Sagsøgerne har subsidiært nedlagt påstand om, at Kommissionen kendes pligtig at betale 1 900 000 FF, svarende til Fællesskabets andel af de udgifter, som Kommissionen med urette ikke fandt tilskudsberettigede.

52 Kommissionen har for det første nedlagt påstand om afvisning af sagsøgernes subsidiære erstatningspåstand, idet der i virkeligheden sigtes mod en ophævelse af retsvirkningerne af den anfægtede beslutning af 2. juni 1993, som ifølge Kommissionen reelt kun er en bekræftelse af beslutningen af 30. april 1992, idet det skøn, Kommissionen har i forbindelse med opfyldelsen af en dom om annullation, herved ville blive ophævet, og sagsøgeren herved ad omveje kunne opnå samme resultat som via et søgsmål med påstand om annullation af beslutningen af 30. april 1992; et søgsmål, som klart ville være anlagt for sent (jf. Domstolens dom af 15.7.1963, sag 25/62, Plaumann mod Kommissionen, Sml. 1954-1964, s. 411, på s. 415; org. ref.:

Rec. s. 197, på s. 224 og 225, og generaladvokat Gulmann's forslag til afgørelse i sag C-25/91, Pesqueras Echebastar mod Kommissionen, hvor Domstolen afsagde dom den 1.4.1993, Sml. I, s. 1719, på s. 1753 og 1754, punkt 20, 21 og 22).

53 Kommissionen har dernæst bestridt, at den har begået fejl, som kan begrunde et ansvar uden for kontraktforhold. Den har ganske vist begået en fejl i beslutningen af 20. december 1990, idet den ikke har medtaget de 6 570 000 FF blandt de tilskudsberettigede udgifter, men har fremhævet, at fejlen blev afhjulpet i beslutningen af 30. april 1992.

54 For så vidt angår det tab, sagsøgerne hævder at have lidt, har Kommissionen understreget, at ydelse af støtte i henhold til forordning nr. 4028/86 ikke er en velerhvervet rettighed for sagsøgerne. Kommissionen har også bestridt, at der er årsagssammenhæng mellem de fejl, den hævdes at have begået, og det påståede tab. Den har anført, at det tab, sagsøgerne har påberåbt sig, ikke hidrører fra Kommissionens adfærd, men skyldes de skadelidtes egen adfærd og den berørte medlemsstats adfærd. Sagsøgerne havde således indgivet en ufuldstændig støtteansøgning og fremlagt et tilbud vedrørende køb af ikke nærmere specificeret materiel. Ligeledes har medlemsstaten ikke reageret, hvilket er en tilsidesættelse af den diligenspligt, der påhviler den som led i dens deltagelse i proceduren med fastsættelse af den ansøgte støtte.

55 Heroverfor har sagsøgerne anført, at det fremgår af Domstolens praksis, at erstatningssøgsmålet i henhold til artikel 178 og artikel 215, stk. 2, er indført ved traktaten som et selvstændigt retsmiddel, der har sin særlige funktion blandt de forskellige søgsmålstyper og er underkastet betingelser, der er afpasset efter dets særlige formål (jf. Domstolens dom af 28.4.1971, sag 4/69, Lütticke mod Kommissionen, Sml. s. 73, org. ref.: Rec. s. 325), og at det adskiller sig fra annullationssøgsmålet ved, at det ikke tilsigter en ophævelse af en bestemt foranstaltning, men der-

imod erstatning for tab, som er forårsaget af en institution under udøvelsen af dens funktioner (jf. dom af 2.12.1971, sag 5/71, Zuckerfabrik Schöppenstedt mod Rådet, Sml. s. 275, org. ref.: Rec. s. 975). I den foreliggende sag kan Kommissionen ikke hævde, at skrivelsen af 2. juni 1993 ikke er omfattet af princippet om erstatningssøgsmålets selvstændige karakter, jf. dommen i sagen Plaumann mod Kommissionen, og samtidig hævde, at skrivelsen ikke kan betragtes som en beslutning.

56 Med hensyn til den principale erstatningspåstand har sagsøgerne anført, at Kommissionen har begået flere tjenstlige fejl som følge af, at grove og uundskyldelige fejl er blevet afhjulpet for sent. Det drejer sig for det første om en regnefejl, som Kommissionen begik ved at anvende et forkert beløb for udgifter til garn, nemlig 6 570 000 FF i stedet for 3 500 000 FF, idet dog ingen af de nævnte beløb overstiger 10% af investeringen på 91 500 000 FF, og for det andet om en skønsfejl, eftersom Kommissionen betragtede materiel, som den i det mindste på tidspunktet for beslutningen af 30. april 1992 havde tilstrækkelige oplysninger om, som »ikke nærmere specificeret materiel«.

57 Ifølge sagsøgerne kunne udbetalingen af den ansøgte støtte som følge af ovennævnte fejl kun delvis ske den 10. januar 1992. Sagsøgerne blev herved tvunget til at låne det manglende beløb til en rente på 10,06%. Lånet androg 1 642 500 FF indtil den 12. juni 1992, hvor det pågældende beløb blev udbetalt i henhold til beslutningen af 30. april 1992, og et beløb på 1 900 000 FF, som ikke blev ydet. Efter sagsøgernes opfattelse er der en åbenbar årsagssammenhæng mellem de begåede fejl og det lidte tab.

Rettens bemærkninger

58 Indledningsvis bemærkes, at det fremgår af Domstolens og Rettens praksis, at den omstændighed, at et annullationssøgsmål afvises, ikke i sig selv medfører afvisning

af et erstatningssøgsmål, idet søgsmålet i henhold til traktatens artikel 178 og 215 inden for fællesskabsrettens retsmiddelsystem er et selvstændigt retsmiddel (jf. ovennævnte dom i sagen Lütticke mod Kommissionen, Domstolens kendelse af 21.6.1993, sag C-257/93, Van Parijs m.fl. mod Rådet og Kommissionen, Sml. I, s. 3335, præmis 14, og Rettens kendelse af 17.5.1994, sag T-475/93, Buralux m.fl. mod Rådet, ikke trykt i Samling af Afgørelser).

59 Domstolen har imidlertid også fastslået, at som en undtagelse fra ovennævnte princip medfører afvisning af annullationssøgsmålet også afvisning af erstatningssøgsmålet, såfremt der med erstatningssøgsmålet reelt tilsigtes en ophævelse af en individuel beslutning, der er blevet endelig, og som, hvis det blev taget til følge, ville medføre, at retsvirkningerne af beslutningen blev ophævet (jf. dom af 26.2.1986, sag 175/84, Krohn mod Kommissionen, Sml. s. 753, præmis 32 og 33, og ovennævnte dom i sagen Pesqueras Echebastar mod Kommissionen, præmis 15).

60 I den foreliggende sag må det først fastslås, at sagsøgerne med deres subsidiære erstatningspåstand reelt tilsigter betaling af et beløb, der nøjagtigt svarer til, hvad sagsøgerne ikke fik udbetalt som følge af den anfægtede beslutning, og at der således indirekte tilsigtes en annullation af den individuelle beslutning om afvisning af sagsøgernes ansøgning om finansiel støtte.

61 Sagsøgernes påstand om, at Kommissionen tilpligtes at betale 1 900 000 FF, må herefter afvises.

62 For så vidt som sagsøgernes principale erstatningspåstand vedrører betaling af morarenter af det nævnte beløb, må den følgelig også afvises.

63 Det bemærkes endvidere, at sagsøgerne med den principale erstatningspåstand endvidere tilsigter at opnå erstatning for det tab, de har lidt som følge af, at Kommissionen for sent berigtigede den fejl, den havde begået ved ikke at medregne de 6 570 000 FF i den samlede investering, der fandtes berettiget til at opnå fællesskabsstøtte. Denne påstand kan fremmes til påkendelse i realiteten, idet der herved tilsigtes erstatning for en fejl, som ikke har noget at gøre med beslutningen om ydelse af støtte.

64 For så vidt angår realiteten bemærkes, at Retten ikke kan tiltræde Kommissionens argument om, at sagsøgerne ikke kan påberåbe sig, at støtten er udbetalt for sent, idet de ikke på noget tidspunkt skulle have en velerhvervet ret til en sådan støtte. Retten til støtte opstår på det tidspunkt, da Kommissionen beslutter, at der til det projekt, der ansøges om støtte til, skal ydes en støtte, som beregnes i henhold til den herom gældende forordning og udbetales på de heri fastsatte betingelser.

65 Efter Domstolens faste praksis forudsætter Fællesskabets ansvar uden for kontraktforhold efter traktatens artikel 215, stk. 2, opfyldelse af en række betingelser vedrørende retsstridigheden af den adfærd, som fællesskabsinstitutionerne hævdes at have udvist, eksistensen af en skade samt vedrørende årsagsforbindelsen mellem adfærden og den påberåbte skade (jf. dom af 27.3.1990, sag C-308/87, Grifoni mod Euratom, Sml. I, s. 1203, præmis 6, og af 7.5.1992, forenede sager C-258/90 og C-259/90, Pesquerías de Bermeo og Naviera Laída mod Kommissionen, Sml. I, s. 2901, præmis 42).

66 Retten konstaterer, at Kommissionen i duplikken har indrømmet at have begået en fejl, idet den i beslutningen af 20. december 1990 ikke anså beløbet på 6 570 000 FF for tilskudsberettiget. Beløbet udgøres af de 3 500 000 FF, der vedrører udgifter til garn, og de 3 070 000 FF, som vedrører ikke nærmere specificerede udgifter.

67 For så vidt sagsøgerne med disse påstande tilsigter at opnå erstatning for det tab, de hævder at have lidt som følge af, at Kommissionen for sent berigtigede den fejl, den havde begået ved ikke at anse beløbet på 3 070 000 FF, som vedrørte ikke nærmere specificerede udgifter, for berettiget til fællesskabsstøtte, finder Retten, at fejlen i det mindste delvis kan tilskrives sagsøgernes adfærd, idet de ikke i støtteansøgningen nærmere havde specificeret de enkelte dele af beløbet. Da fejlen således kan tilskrives sagsøgerne, kan Kommissionens forsinkelse med at berigtige den ikke udgøre en fejl, som kan pådrage Kommissionen ansvar. I det omfang må Kommissionen derfor frifindes for erstatningspåstandene.

68 I øvrigt tilsigter sagsøgerne med påstandene at opnå erstatning for det tab, de hævder at have lidt som følge af forsinkelsen med berigtigelsen af den fejl, Kommissionen havde begået ved ikke at anse de 3 500 000 FF, som vedrører udgifter til garn, for berettiget til finansiel fællesskabsstøtte. Det må i den forbindelse fastslås dels, at det fremgår af skemaet »oversigt over udgifterne til de påtænkte arbejder«, som Kommissionen har fremlagt, og som var vedlagt som bilag til støtteansøgningen, at sagsøgerne under rubrikken »garn« havde angivet et beløb på 3 500 000 FF, dels, at det i en fodnote til skemaet hedder, at udgifter til garn kan anerkendes med et beløb op til 10% af de samlede investeringsudgifter ekskl. afgifter. Den fejl, Kommissionen har begået, kan således ikke på nogen måde tilskrives sagsøgerne, idet Kommissionen var forpligtet til at berigtige fejlen hurtigst muligt efter at være blevet bekendt med den.

69 Det må her fastslås, at det franske direktorat for havfiskeri allerede den 1. februar 1991 gjorde Kommissionen opmærksom på fejlen og med hensyn til de udgifter, Kommissionen ikke havde anset for tilskudsberettigede, nærmere anførte, at det beløb på 3 500 000 FF vedrørende udgifter til garn, der var angivet i bilag C3 til oversigten, ikke oversteg 10% af de samlede investeringer. Tilsvarende fremgår det af den skrivelse, Siditho den 25. februar 1991 fremsendte til sagsøgeren Cobrecaf,

at Kommissionen fuldt ud var vidende om, at den på grund af en regnefejl ikke havde taget hensyn til udgifterne til garn ved fastsættelsen af de beløb, der skulle tages i betragtning ved beregningen af den ansøgte støtte. Det står fast, at Kommissionen ventede femten måneder, inden den i beslutningen af 30. april 1992 uden yderligere kommentarer medregnede udgiften til garn ved beregningen af fællesskabsstøtten.

70 Kommissionen findes herefter at have begået en tjenstlig fejl, der begrunder ansvar uden for kontraktforhold, idet den ikke inden for en rimelig frist berigtigede den fejl, den har indrømmet at have begået. Den omstændighed, at Kommissionen ventede femten måneder, inden den berigtigede en åbenbar fejl, er i relation til Kommissionen en klar mangel på påpasselighed (jf. Domstolens dom af 30.1.1992, forenede sager C-363/88 og C-364/88, Finsider m.fl. mod Kommissionen, Sml. I, s. 359, præmis 22).

71 Fejlen har været årsag til et tab, sagsøgerne har lidt, idet den del af fællesskabsstøtten, der vedrører udgifter til garn, dvs. 875 000 FF, først blev udbetalt den 12. juni 1992 i stedet for den 10. januar 1992, hvor den støtte, der var ydet i henhold til beslutningen af 20. december 1990, blev udbetalt.

72 Det tab, sagsøgerne har lidt, må herefter fastsættes til renterne af de 875 000 FF, der forfaldt i perioden 10. januar 1992 — 12. juni 1992, og med en rentesats på 8% p.a., når henses til de kriterier, Domstolen har lagt til grund med hensyn til rentekrav (jf. dom af 26.6.1990, sag C-152/88, Sofrimport mod Kommissionen, Sml. I, s. 2477, præmis 32, og af 19.5.1992, forenede sager C-104/89 og C-37/90, Mulder m.fl. mod Rådet og Kommissionen, Sml. I, s. 3061, præmis 35).

Sagens omkostninger

73 I henhold til procesreglementets artikel 87, stk. 2, pålægges det den tabende part at betale sagens omkostninger, hvis der er nedlagt påstand herom. Da sagsøgerne i det væsentlige har tabt sagen, og da Kommissionen har nedlagt påstand om, at de tilpligtes at betale sagens omkostninger, finder Retten, at sagsøgerne bør bære deres egne omkostninger og, in solidum, betale en fjerdedel af Kommissionens omkostninger.

På grundlag af disse præmisser

udtaler og bestemmer

RETTEN (Fjerde Afdeling)

1) Sagen afvises for så vidt angår påstanden om annullation af beslutningen af 2. juni 1993.

2) Sagen afvises for så vidt angår påstanden om udbetaling af resten af den ansøgte støtte.

3) Kommissionen betaler sagsøgerne renter 8% p.a. af 875 000 FF for perioden 10. januar 1992 — 12. juni 1992.

4) I øvrigt frifindes Kommissionen.

5) Sagsøgerne bærer deres egne omkostninger og betaler in solidum en fjerdedel af Kommissionens omkostninger. Kommissionen bærer tre fjerdedele af sine egne omkostninger.

Lenaerts Schintgen García-Valdecasas

Afsagt i offentligt retsmøde i Luxembourg den 15. marts 1995.

H. Jung
Justitssekretær

K. Lenaerts
Afdelingsformand